

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

СИЛАБУС

**ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УПРАВЛІННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯМ**

Рівень вищої освіти	другий (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014.07. Середня освіта. Географія
За освітньою програмою	Географія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2021

Назва курсу	Управління природокористуванням
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра фізичної географії та раціонального природокористування
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01. Освіта/Педагогіка 014.07. Середня освіта. Географія
Викладачі курсу	Поп Степан Степанович, Шароді Ю.В.
Профайл викладачів	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff
E-mail	stepan.pop7@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=942
Мова викладання	Українська
Тривалість курсу	4 кредити ЕКТС /120 годин
Обсяг курсу	36 годин – аудиторні заняття (20 години лекційні, 16 годин семінарські заняття); 84годин – самостійна робота студента.
Формат курсу	Очний. Проведення лекцій, семінарських занять, консультацій
Анотація до курсу	Курс «Управління природокористуванням» є вибірковою дисципліною зі спеціальності 014.07. Середня освіта. Географія освітньо-професійної програми «Географія». Предметом вивчення дисципліни є державна система управління природними ресурсами, засади раціонального природокористування та оптимізації використання природного капіталу в контексті стійкого розвитку території. Програма навчальної дисципліни складається з одного модуля. Модуль 1. Управління природокористуванням
Ключові слова	Управління природокористуванням, раціональне природокористування, оптимізація використання ресурсів, менеджмент природоохоронної діяльності, сталий розвиток території
Мета та цілі курсу	Опанувати знаннями та вміннями щодо функціонування державної системи управління природними ресурсами на засадах раціонального природокористування та вміннями досягнення оптимізації використання природного капіталу в контексті стійкого розвитку території.
Пререквізити курсу	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань, отриманих на першому (бакалаврському) рівні.
Очікуванні результати навчання	Знання основних механізмів управління природокористуванням, в тому числі менеджменту природоохоронними територіями (ПРН 5). Знання системи державного моніторингу довкілля на національному і регіональному рівнях, суб'єктів моніторингу та їх основних функціональних обов'язків, а також законодавчо-нормативної бази (ПРН 6). Знання технічних і програмних засобів для реалізації прикладних задач, обробки бази даних з урахуванням особливостей сфери застосування у галузі географічних наук; розуміння основних операцій для використання геоінформаційних систем з відповідним програмним забезпеченням (ПРН 7). Застосовувати теоретичні та емпіричні здобутки географічної науки про

	природні та суспільно-географічні явища і процеси для інноваційної науково-дослідницької діяльності, орієнтованої на оптимізацію природокористування для забезпечення якісного життя та водночас досягнення цілей стійкого розвитку територій (ПРН 8). Уміння вирішувати конкретну наукову проблему (фундаментальну або прикладну) географічної освіти і науки, використовуючи сучасні техніку, технологію, методи і методологічні підходи, здобувати нові знання і зіставляти їх з отриманими раніше, викладати їх у формі звіту, публікації, доповіді. (ПРН:9). Здатність діяти і приймати відповідальні інноваційні рішення в новій ситуації, пов'язаній з фаховою діяльністю (ПРН 12). Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлюючи, сповідуючого та примножуючого загально цивілізаційні цінності демократичного суспільства (морально-етичні, культурні, гуманістичні, доброчесності тощо) (ЗК 1). Здатність спілкуватися державною мовою, уміти комунікувати з іншими, логічно викладати свою думку як усно, так і письмово (ЗК 3). Вміння виявляти та вирішувати в професійній діяльності проблемні задачі, приймати науково-обґрунтовані управлінські рішення (ЗК 5). Набуття предметно-географічних, природознавчо-наукових, психолого-педагогічних компетентностей, оволодіння фундаментальними знаннями з дисциплін географічної науки на різних просторових рівнях (глобальному, національному і локальному), методологією географічних досліджень взаємозв'язків у складній системі «Людина-Природа» в контексті досягнення амбітних цілей збалансованого розвитку (ФК 1). Здатність застосовувати географічні знання у міждисциплінарному і міжгалузевому контекстах. Здатність застосування теоретичних знань для вирішення практичних проблем на регіональному і національному рівнях, зокрема щодо просторового аналізу та вирішення проблем взаємодії суспільства і природи в контексті збалансованого розвитку.(ФК 8). Набуття високих морально-етичних цінностей і здатність особи здійснювати професійну діяльність орієнтовану на формування в Україні європейських якостей життя (ФК 9).
Навчальні техніки та методи, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, семінарські заняття, консультації, усне опитування, модульна письмова контрольна робота Дидактичні матеріали: підручники з дисципліни в електронній формі, матеріали презентацій до лекцій, завдання для модульного та підсумкового контролю, а також матеріали лектора до дисципліни в системі віртуального навчання «Moodle».
Необхідне обладнання	Технічні засоби: мультимедійна техніка, Інтернет ресурси з доступом під час лекцій. Прилади і матеріали кабінетів геології та географії, комп'ютерних класів.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Поточний контроль – виступи на семінарських заняттях, модульні письмові контрольні роботи, консультації. Оцінювання здійснюється за 100 бальною шкалою. Для змістового модуля № 1 завдання включає три теоретичні питання та п'ять тестових завдань. Відповіді на три теоретичні питання оцінюються до 45 балів (по 15 балів за кожне питання), тестові завдання – по три бали за правильні відповіді на кожен із п'яти тестів, разом максимально студент може отримати ще 15 балів. Решту 40 балів студент може накопичити, проявляючи активність на семінарських заняттях та даючи правильні відповіді на запитання по ходу лекцій. Результат підсумкового рейтингового контролю викладач оголошує студентам на останньому семінарському занятті. Студент може покращити рейтингову

	оцінку, складаючи усний іспит або йому виставляються рейтингова оцінка у екзаменаційну відомість та залікову книжку.
Підсумковий контроль, форма	Екзамен проводиться у формі усної перевірки знань
Зміст курсу	Модуль 1. Управління природокористуванням Тема 1. Задачі курсу, його місце в структурно-логічній схемі спеціальності «Географія». Інформаційне забезпечення дисципліни, форми контролю та оцінювання усіх видів навчальної діяльності студентів. Класифікація природних ресурсів. Основні поняття. Сутність, цілі та основні завдання державної системи управління природокористуванням (4 год.). Тема 2. Сутність, цілі та основні завдання державної системи управління природокористуванням (2год.). Тема 3. Функції у сфері природокористування та охорони довкілля: організаційні, стабілізаційні та попереджувально-охоронні(2год.). Тема 4. Суб'єкти управління природними ресурсами. Загальні та спеціально уповноважені органи державного управління у сфері природокористування. Роль громадськості(2год.). Тема 5. Законодавчі та правові норми природокористування. Система екологічних стандартів і нормативів(2год.). Тема 6. Види управління природокористуванням. Принципи раціонального природокористування. Планування інвентаризації, використання і охорони основних об'єктів природного капіталу(2год.). Тема 7. Механізми управління природокористуванням: адміністративний, економічний(2год.). Тема 8. Алгоритм інвентаризації природних комплексів, їх компонентів на заповідній території. Порядок використання природних ресурсів на територіях і об'єктах природно-заповідного фонду різного цільового призначення і режиму охорони на прикладі Закарпаття(2год.). Тема 9. Вплив глобалізаційних процесів на раціональність природокористування. Транскордонна співпраця на прикладі Закарпатської області щодо управління природокористуванням(2год.).
Література для вивчення дисципліни	Основна література - Поп С.С. Управління природокористуванням. Навчальний посібник, електронна версія. Ужгород: 2019.-71 с. https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff - Ландшафтне планування в Україні. Методичні настанови. Під ред. Академіка Л.Г.Руденка. К: «Реферат», 2014.- 142 с. igu.org.ua > sites > default > files > pdf-text > land-planning - Топчиев А.Г. Геоэкология: географические основы природопользования. – Одесса: Астропринт, 1996.–392 с. onu.edu.ua > ggf > chairs > econgeo > staff > 690-top_ag - Руденко Л.Г., Лісовський С.А., Маруняк Є.О. Проблеми етики природокористування та сталого розвитку в працях Інституту географії НАН України. УГЖ, 2015, №2.-С.3-9 - Хвесик М. А. Економіка природокористування: вектори розвитку. К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2019. -398 с. - Ландшафтне планування в Україні / Л. Г. Руденко, Є.О. Маруняк, О.Г. Голубцов та ін.; за ред. Л.Г. Руденка. – К.: Реферат, 2014. – 144 с. Додаткова література - Збірник законодавчих актів України про охорону навколишнього природного середовища. У 6 томах. - Чернівці: Зелена Буковина, 1997 -

Примечание [ПМВ1]:

	2000. 2. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. - Чернівці: ЧНУ, 2010.-552 с.Рута, 2001. - 268 с. dl.khadi.kharkov.ua > mod > resource > viewDOC 3. Сафранов Т.А. Екологічні основи природокористування: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Львів: «Новий світ - 2000», 2003. – 248 с. www.studmed.ru > 4. Стан виконання в Україні положень «Порядку денного на XXI століття» (2002 – 2012) / За ред. Л.Г. Руденка – К.: Академперіодика, 2014. – 359 с.
Інформаційні ресурси	Інформаційні ресурси в мережі Інтернет 1. irbis-nbuv.gov.ua > cgi-bin > irbis_nbuv > cgiirbis_64 - правові основи УП 2. https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff 3. http://www.geograf.com.ua/ 4. http://geopom.at.ua/ 5. http://geo-klass.at.ua/
Питання для підсумкового контролю	1. Яка мета управління природокористуванням? 2. Класифікація природних ресурсів. 3. Основні види впливів на навколишнє природне середовище. 2. Поняття вичерпності та відновлюваності природних ресурсів. 3. Основні напрямки використання природно-ресурсного потенціалу. 4. Якою є законодавчо-нормативна база у сфері природокористування? 5. Які принципи управління природокористуванням? 6. Які види мінерально-сировинних ресурсів мають комплексоутворюючі властивості середовища? 7. Характеристика природно-ресурсного потенціалу України, його потенціал в Карпатському регіоні. 8. Проблеми та перспективи використання природних ресурсів на регіональному рівні на прикладі Закарпаття.. 9. Що таке загальне і спеціальне природокористування? 10. Яку роль відіграє планування у сфері природокористування? 11. Які види управління природокористуванням? 12. Як здійснюється інвентаризація природних ресурсів та її роль в управлінні природокористуванням? 13. Яку значимість для управління ПК мають стандартизація, нормування, сертифікація? 14. Назвіть органи загальної компетенції у сфері ПК та які їх основні завдання? 15. Назвіть органи спеціальної компетенції управління ПК та їх основні завдання? 16. Який орган центральної влади здійснює державне управління у сфері ПК, його повноваження? 17. Які механізми управління природокористування знаєте?

	18. Поясніть сутність адміністративного управління природокористуванням та його ефективність? 19. Поясніть сутність економічних важелів в управлінні природокористуванням та їх дієвість? 20. Поясніть на конкретних прикладах нераціональність лісокористування в Закарпатській області, назвіть причини цього та шляхи усунення недоліків. 21. Охарактеризуйте ефективність управління водокористуванням на прикладі Закарпатської області. 22. Приведіть приклади (позитивні і негативні) щодо ефективності використання надр Закарпатської області. 23. Яку роль відіграють природо заповідні території та об'єкти для досягнення цілей сталого розвитку територій? 24. Назвіть найважливіші заповідні території на території Закарпаття та охарактеризуйте порядок використання наявних природних ресурсів. 25. Які проблеми природокористування на територіях сільських рад, що входять до меж національних природних парків без вилучення земель? 26. Яка роль громадськості в управлінні природокористуванням? 27. Приведіть приклади на регіональному рівні участі громадськості в покращенні раціонального природокористування. 28. Які громадські природоохоронні організації знаєте (загальноукраїнські та регіональні)?